

Rönneholms mosse

Utflykt med Ringsjö trädgårdsvänner en kväll i maj

När man kommer till Rönneholms mosse känns det som ett rejält kliv utanför vardagen. Det är så stora ytor och när vi kom dit på kvällen var det en särskild tystnad som gav en känsla av ödslighet. Det var bara tågen som skramlade förbi med jämna mellanrum som förtog lite av den speciella känslan.

Vi var ett stort gäng från Ringsjö trädgårdsvänner som en kväll i maj passade på att se och lära oss mer om vad som finns i köpesäckarna med jord och var den kommer ifrån. Knut Wang, som är platschef på mossen, guidade oss runt, både ut för att titta på torvbrytningen och sedan inne i jordfabriken.

Rönneholms mosse i kvällsljus

Verksamheten ute på mossen

Rönneholms mosse är 250 ha stor vilket är väldigt mycket inser man när man står vid kanten och tittar. Eftersom torvbrytningen har pågått i många år börjar man nu se slutet på epoken. Ursprungligen har torvlagret varit 2-5 m tjockt med kalk och lera under på det som en gång var sjöbotten. Nu har sjöbotten kommit upp i dagen på flera ställen och det kvarvarande området med torv är ca 170 ha, vilket också det är imponerande. Man har sökt tillstånd för 15 år till men vet inte om torven kommer att räcka så länge. Torvbrytning börjar i mitten på maj och pågår hela sommaren. Hur mycket torv som tas upp är väderberoende. När torven skördas harvar man av ett 20 mm tjockt lager som läggs i strängar. Torven i strängarna vänds ett par gånger för att torka. Torr torv brinner bra och innebär därför en påtaglig brandrisk. Det innebär att en man måste gå brandvakt varje kväll och att man måste vara noga med att rengöra maskinerna. En gnista från en motor eller från en vagn mot rälsen kan räcka för att

sätta igång en brand. En brand ute på mossen kan vara problematisk eftersom den kan ligga och pyra långt under ytan.

En ombyggd harv lägger torven i strängar.

Den torkade torven körs med små järnvägsvagnar bort till fabriken där den läggs på hög. För att torven ska kunna brytas gäller det att hela tiden pumpa bort vatten så att torven blir torrare och stabilare så att det går att köra traktorer på mossen. Vattnet pumpas direkt ut i Rönne å.

Rönneholms ”jordfabrik”

I fabriken rivs, siktas och blandas torven, dels med olika torvkvaiteter och dels med tillsatta näringsämnen. All förädlad torv går direkt till yrkesodlare och ingenting packas i påsar för konsumenter. 90 % körs i lass direkt till odlarna medan resten körs till Sösdala där den packas i storsäckar på 1 kubikmeter. Knut är stolt över det datoriserade system man har för att blanda i näringsämnen. Tack vare detta kan man mycket exakt blanda i rätt mängd av de olika ämnena och man har också noggrann koll på varje sats. Torven och de tillsatta näringsämnena blandas noga i en blandningsskrub vilket ger en mycket homogen produkt. De stora odlarna har förstås egna hemliga specialblandningar som är anpassade efter deras särskilda behov. Man blandar också en kravgodkänd jord som innehåller blodmjöl och höns gödsel. Hur grov torven ska vara beror också vad den ska användas till. Ju mindre odlingskärl, desto viktigare att torven är finfördelad. En specialprodukt för Rönneholms mosse är ”sallatsbriketterna” av hoppresad torv, som går att så direkt i.

Tillverkning av jord är nästan high tech.

Torv i odlingen

I Sverige är torvbaserad jord helt dominerande i odlingen. Torven gör att jorden blir lätt och innehåller mycket syre (dvs luft) vilket innebär att rötterna kan utvecklas väl. Dessutom kan torven som bekant absorbera stora mängder vatten. Ju ljusare, mer låghumifierad torv, desto lättare. Yrkesblandningar har ofta en hög andel låghumifierad torv medan billig konsumentjord bara innehåller höghumifierad torv. Den höghumifierade torven är mörkare och mer jordliknande eftersom vitmossan till stor del har brutits ner och blir därför mer kompakt. Torven i sig är inte särskilt näringsrik så för att få en mer näringsrik jord måste man tillsätta olika näringsämnen. Att torven inte innehåller näring kan vara en fördel på så sätt att man lätt kan tillverka en odlingsjord med önskat näringsinnehåll. En annan viktig fördel är att torven är så ren. Den innehåller inga gifter, inga ogräsfrön och inga bakterier. Den som är intresserad av att läsa mer kan gå in på www.torvproducenterna.se.

Torven och miljön

Torv är ett utmärkt material i växtodlingen men brytningen innebär tyvärr stora ingrepp på miljön. Torven tillväxer visserligen hela tiden, men mycket långsamt. I dag bryts ca 10 % av vår sammanlagda areal mossar. Den sammanlagda tillväxten av torv per år i Sverige är faktiskt större än den totala torvbrytningen. I andra länder med små torvfyndigheter är torven dyr och där är man tvungen att ta till andra substrat. Ännu har man inte funnit något substrat som kan mäta sig med torven. I vårt glesbefolkade land tycker vi att fördelarna överväger över nackdelarna så länge man ser till att återställa mossen när torvbrytningen har upphört.

Hur en mosse bildas

En mosse är från början en sjö som har vuxit igen med vitmossa. Det tar 4000-8000 år för en mosse att bildas beroende på hur djup sjön från början har varit. Då kan torvlagret vara 2-5 m tjockt. Vitmossan tillväxer hela tiden uppåt så egentligen är det samma plantor i botten som på ytan av mossen. Torven har olika kvalitet beroende på hur djupt ner i mossen den har skördats. Mörkare, mer jordliknande torv finns längre ner och är mer nedbruten (humifierad). Torven närmare ytan ser alltmer ut som vitmossa och är ljusare och lättare.

Återställande av mossen

När Rönneholms mosse väl är tömd på torv ska den återställas till den sjö den en gång var och det finns en färdig plan för hur det ska gå till. Kanterna ska jämnas till och flatas ut så att det inte blir några branta ”stup” i sjön. Den ”ö” med träd som finns där idag ska behållas som en riktig ö. Sedan handlar det om att sluta pumpa bort vattnet. Den forna mossen kommer då automatiskt att bilda en grund sjö. Förhoppningsvis kommer det att bli en näringsrik sjö med rikt fågelliv.

Ängsull i motljus mellan järnvägsspåren

Väntar vi 4000 år till kan det vara dags att börja bryta torv igen...